

Atli Dam, løgmaður skrivar:

Fremsta skylda tíðindamanns

Harri G. L. Samuelsen, blaðstjóri

Tygum hava fleiri ferðir, síðan landsstýrissamarbeiðið millum sambandsflokkin og javnaðarflokkin endaði um ársskið 1974/75, boðað frá, at virðing tygara fyri arbeiði mínum sum løgmaður hevur verið í støðugari minking.

Eftir ta framúr góðu »pressu, eg átti í blaði tygara seinasta landsstýrisskeið, bar tygum illa til beinanvegin at kúvenda, men kann nú sigast, at tygum eru komin á botn í tí brunn, haðan illvild, útspilling, rangvandan av veruligum tilburðum, óargaligum pástandum o.s.fr. verða drignir upp.

Tað lagna er hent mær við, at meðan fyrra landsstýri sat, helt eg tygum hava somikið gott samband við ávarar landsstýrismenn, at tíðindaburður tygara úr Tinganesi ella viðvíkjandi ávismur politiskum hendingum og málsviðgerðum rættliga væl samsvaraði veruleikanum, meðan eg nú má siga, at tygum sum oftast eru langt við síðuna av. Hetta í sær sjálvum skuldi ikki verið rosek til, at virðingin fyri tygum sum blaðmanni skuldi minka.

Tá tygum kortini í míni hugsan ikki standa eins høgt í metum og fyrr, kemst hetta av, at tygum hava gloynt fremstu skyldu tíðindamannsins, nevniliga at kanna sjónarmiðini hjá øllum pørtum í eini sök, at spyrja seg fyri um veruliga tilgongd og avgerð hjá teim, sum hava við eitt mál at gera. At spyrja, hvi tann og tann avgerð var tikin, og hvi ikki hetta kundi verið óðrvisi.

Í 2 1/2 ár hava tygum ongan tíð spurt tygum fyri um nakað mál. Í hvussu so er ongan tíð viðvíkjandi avgerðum framdum av landsstýrinum. Eg endurtaki ikki eina einastu ferð.

Kortini hava tygum verið fætur fyri úr filabeinstorni tygara á Dimmalætting at givið avgerðar meiningar um endamálið við avgerðum hjá øðrum, og tað sum tygum kalla veruleikar »fakts« um hendingar, tygum onga vitan hava um og einki hava gjørt fyri at fáa vitan um, sum hin journalistiskt reiðuligi tíðindamaðurin vanliga vildi gjørt.

Arbeiðslag tygara hevur verið at givið eina mynd, fargaða eftir tygara hugsan, har tygum sum oftast lata smálæg »motiv« liggja aftanfyri framdar avgerðir, lata fjákutan og jánkasligan viðgerðarhætt verða hin einasti, sum kann hugast hjá politiska mótstøðumanninum. Tá so eingin hirðir at svara til hesa skrivning, kóka tygum súpan uppá hetta,

sum nú er »veruleiki« í óteljandi lesarabrevum, tús- og húsdaysprátum, oddagreinum o.s.fr.

Eg kundi nevnt óteljandi dømi uppá royndarballónir, tygum hava sent upp uttan at hava fingið tygum vitan um málið. Tá eingin lat við seg koma, nýttu tygum henda sjálvskapta veruleika mánaðir og ár at júka við.

Men í lötuni vil eg bert viðgera eitt dømi.

Hetta er eitt, tygum lættliga kundu spart okkum fyri, bert tygum tóku hornið av telefonini og ringdu upp onkran, sum kendi til málið.

Oddagreinar og lesarabrev í Dimmalætting — ofta við í so samanfalandi orðavali — hava viðgjørt krav landsstýrisins um tagnarskyldu í viðari viðgerðini av sokallaða skrokkamálunum.

At landsstýrið hevur sett eitt slíkt krav er beinleiðis ósannind.

Landsstýrið hevur merkt eitt lítið skriv um eina frágreiðing til politiið »Í trúnaði« ella »fortroligt«, meðan alt annað tilfar hevur havt somu stóðu mótvægis figgjarnevndini sum tað upprunaliga tilfarið.

Hetta kundu tygum fingið at vita annaðhvørt frá landsstýrinum, figgjarnevndini ella frá Paula Ellefsen, men vitan um málið hevur óivað ikki áhuga tygara.

Ti hava tygum kunnað hongt landsstýrið og figgjarnevndarlimir út sum myrkursins menn, sum fremja óreiðuligar gerðir undir tagnarskyldu aftanfyri læstar hurðar.

Hendan tagnarskyldan var betri »funnin fressur« enn skyldan til at upplýsa objektivt.

Øll figgjarnevndarviðgerð av skipabyggimálum fer sambært lógina fram undir tagnarskyldu, men hesa hevði sum kunnugt Pauli Ellefsen brotið fyri einum ári síðani í Rávmálinum, so har var landsstýrið samt um ikki at seta eykarkrøv viðvíkjandi tagnarskyldu, burtursæð frá einum litlum upplýsingini, sum ikki hevði stóran týðning, men sum viðkom stovni uttanfyri eigararnar, uttanfyri landsstýrið og figgjarnevnd, uttanfyri seljararnar og uttanfyri Skála Skipasmiðju.

Hesum litla brævi valdi P. Ellefsen at leypa út á gotuna undan, so hann enn einaferð kundi leggja landsstýrinum óreiðuligar ætlanir fyri, og »Dimma« var til reiðar til somu útlægging.

Málið hevur verið nógv viðgjørt í pressuni. Frágreiðing landsstýrisins í heyst er almennakunngjörd sum svar uppá

skrivning P. Ellefsen, metingin, sum donsku verkfrøðingarnir gjørdur, er nógv umrødd o.s.fr., tað vildi tí verið lögð um ikki seinni tilfar kundi komið fyri almenningin, hóast hetta lagna móti reglunum við viðgerð av skipsbyggimálum. Men tað lagna er hent, at P. Ellefsen nú skrivur um málið, at einki nýtt er komið fram. Orsøkin til, at hann ikki viðger tað drúgvu tilfar og tær sakførarametingar, sum fylgiggja, er væl at tað er ikki nýttuligt í spæli hansara.

Ti sjálvandi hevur ein meiriluti í figgjarnevndini ikki broytt stóðu, uttan at nýtt tilfar fylgiggur, men tað er betri fyri P. Ellefsen og Dimmalætting at krógva hetta aftanfyri eitt sjálvskaft landsstýrisskrav um tagnarskyldu.

Fyri at eingin misskiljing skal vera, kunnu tygum almennakunngera tað tilfar, sum landsstýrið sendi figgjarnevndini, áðrenn hon tók endaliga stóðu til studningsveitan. Skjal I er frágreiðing landsstýrisins, skjolini II og III eru skriv frá L. Waagstein, landsrættarsakførara og skjal IV er brævið, sum merkt var »Í trúnaði«.

Hetta seinasta dómur mærlítið at almennakunngera, men tá hetta er fjøðurin, sum gjørdist fimm hæn, kenni eg meg noyðdan til tess, so tygum ikki skapa fleiri sokallaðar »mytir« um hetta, og eg skal gera vart við, at ánararnir at skrokkinum og tann parturin, sum skrivir viðvíkur, eru vitandi um, at tað kemur fram. Umframt hesi skjøl lá uppstilling yvir eginpeningin eisini hjá:

Skjal I

Figgjarnevndin hevur í skrivi 5. apríl í ár sagt frá niðurstøðu síni viðvíkjandi studnings- og veðhaldsmáli hjá Pr. Rávmi.

Figgjarnevndin hevur ta stóðu, at eginpeningur er ikki til, og at studningslán til ikki kann veitast.

Landsstýrið hevur í skrivi 27. september 1976 greitt figgjarnevndini frá viðgerð síni av hesum máli, har vist varð á, at viðgerðin hevði verið hon sama sum í øðrum studningsmálum, og serliga at vátanir lógu fyri frá sakføraranum, at eginpeningurin var tøkur.

Figgjarnevndin hevur óivað nýtt meting gjørdar av donsku verkfrøðingunum harra Steffenen og harra Dwinger sum grundarlag fyri stóðutakan síni um, at eingin eginpeningur er til, men ynskir landsstýrið her at gera vart við, at ein meting í

sjálvum sær ikki sigur nakað um, at tann handil, sum gjørdur er við keypinum av einum skipaskrokki úr Svøríki og sølu av m/t Bjarnoy II til Svøríkis, er framdur á óreiðuligum grundarlag.

Metingar av somu skipum kunnu vera ymiskar, og heldur landsstýrið ikki, at tær metingar, sum higartil eru gjørdar frá ymsum síðum, og sum fyri skrokkin liggja úr 7,5 og upp í 12 mill kr., kunnu leggjast til grund fyri stóðutakan til studningsveitan.

Metingin, sum hevur avgerandi týðning í málinum, er hon, sum gerast skal av landsins metingarmonnnum, tá skipið er liðugt, og verður hon grundleggjandi fyri upphæddina av studningslánum. Samsvarar henda meting ikki við kostnaðin, er tað uppgáva eigaranna at útvega írestandi figging.

Hetta var t.d. galdandi við keypinum av Kristinu Logos, har metingarmenninir settu virðið skipsins til 15,5 mill. kr., hóast tað kostaði 18,5 mill. kr. og slík dømi eru sum figgjarnevndini kunnugt mong.

Landsstýrið hevur aftaná stóðutakan figgjarnevndarinnar seinasta heyst og nú 5. apríl kannað eginpeningsspurningin nærri og serliga kannað viðurskiptini hjá svensku seljarunum.

Henda kanning gevur ikki landsstýrinum orsøk til at halda, at tann eginpeningur, sum advokatur frá felagnum L. Lützen hevði váttað var til, ikki er til. Afturat fylgiggur nú frá L. Waagstein, landsrættarsakførara, stóðutakan, sum sigur, at eginpeningurin er í lagi.

★

Viðvíkjandi svensku seljarunum, sum landsstýrið hevur havt fund við, er at siga:

Talan er um eina stórfyriteku, sum fevnir um 6 virki í Svøríki við deildum í Noregi, Finlandi og Týsklandi, eina sokallaða koncern, sum hevur loyvi at hava koncernrokskap fyri øll hesi virki undir einum.

1100 fólk eru í vinnu hjá hesum feløgum, sum byggja og selja skip annaðhvørt liðugt-gjerd ella hálvliðugt; feløgin keppa eisini viðhvørt eldri skip til umbyggingar, tá slíkt er skilagott at gera.

Landsstýrið metir fyritekuna at hava slíkan standard, at ikki skuldi verið henni neyðugt at arbeiðt við »ivasomum« handilum.

Uppá fyrispurning upplýsti felagið, at skrokkin hevur kostað knapp 11 mill. kr. at byggja, og er tá eingin vinningur roknaður. Hann hava teir sett til 1,3 mill. kr., sum ikki er óvanligt í Svøríki.

Til metingarpriðin hjá donsku verkfrøðingunum uppá 9,7 mill. kr. søgdu teir, at hann svaraði ikki til prisleguna í Svøríki, men møgulig kundi hann verið bygdur á øðrum europeiskum verfti fyri tann pris, tað var t.d. kunnugt, at skip, sum í Europa kosta 110—120 mill. kr., kunnu útvegast úr Japan fyri 80 mill. kr., so tað er ikki ókent, at ymiskar skipasmiðjur byggja til ymiskar kostnað.

Landsstýrið helt fram íva figgjarnevndarinnar viðvíkjandi, at tað kann vera skilagóð forrættning at lata 5 mill. kr. fyri Bjarnoy II.

Hetta var fyri hesa koncern avgjørd ein góð forrættning, tí í